

MOȘTENIREA LUI BARBU ISCOVESCU ȘI DESTINUL EI THE DESTINY OF BARBU ISCOVESCU'S BEQUEATH

Adrian-Silvan Ionescu*

Abstract

Barbu Iscovescu was one of the three Romanian painters, along with Ion Negulici and Constantin Daniel Rosenthal, who put his brush on the service of the 1848 Wallachian Revolution. After the conclusion of the revolution, Iscovescu left Bucharest and went to Transylvania where he painted the portraits of Avram Iancu, the head of the Romanian revolution in the Apuseni Mountains and to some of his followers. Afterwards he wandered through Europe and finally settled in Constantinople. There he made a brilliant career for himself as an outstanding portrait-maker. He earned good money and lived in luxury, as a real dandy. But being ill and feeling that he will die soon he dictated his last will to a few friends gathered beside his bed. He bequeathed all his original works and those he collected along with his library to the National Museum in Bucharest. But three years passed till the trunks containing Iscovescu's works of art would reach Bucharest and another six years till a commission made the inventory and took a decision concerning how to use that collection. A few paintings were framed and exhibited in the Museum. Some lithographs and art albums were sent to the newly-founded School of Fine Arts as documentary material for students. It was strange enough that the most important part of his collection, that one containing the portraits of the Transylvanian revolutionists was considered of less importance and the works were gathered and sealed in a special portfolio never to be exhibited or shown to students. Labeled as „useless works,, these masterly portraits were discovered forty-five years later and finally found the place they deserved at the National Museum of Art.

Key-words: Barbu Iscovescu, Theodor Aman, 1848 Revolution, portrait, bequeath, National Museum of Art.

Biografia pictorului Barbu Iscovescu este îndeobște cunoscută datorită articolelor și monografiilor ce i-au fost consacrate de-a lungul timpului¹.

---

* Cercetător științific la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, doctor în științe istorice.

¹ M. Schwartzfeld, *Iehuda Barbu Iscovescu*, „Anuarul pentru israeliți”, București, 1884; Marin Iorda, *Un pictor pa optist: Barbu Iscovescu*, „Timpul” no. 549/11 Noiembrie 1938; Marin Nicolau, *Un*

După în bucuria Revoluției de la 1848 în Muntenia, Iscovescu, la fel ca toți ceilalți patrioți români, îi începe peregrinările în căutarea unui loc în care să se stabilească un timp mai îndelungat. Îi câștigă oarecare celebritate cu portretele lui Avram Iancu și ale tribunilor săi din Munții Apuseni – ce au fost litografiate chiar în epocă –, apoi cu acelea ale revoluționarilor bănăni. Din primăvara lui 1849 și până în toamna lui 1852 se află la Paris unde intră ca elev în atelierul pictorilor Michel-Martin Drolling și Edouard François Picot. Legitimă i-a primit cu acest prilej șansa de a frecventa rîndurile acelei înalte instituții de educație artistică². Acolo se împrietenește cu mai tânărul Theodor Aman, venit la studii și înscris la aceiași profesori. Pentru a-și exercita mîna și a-și perfecționa tehnica, Iscovescu merge în muzee și execută copii după marii maeștri din vechime precum Titian, Rubens, Greuze etc.

Pentru a-și completa fondurile dar și pentru a se specializa în portretistică, immortalizează trăsăturile multor compatrioți, exilați ca și el. Aceștia se arată foarte mulțumiți de prestația sa și de prețurile rezonabile pe care le percepea, astfel că îl recomandă unii altora. Astfel, pe 16 mai 1850, aflat în prag de plecare din Paris, Christian Tell, îi exprimă, într-o scrisoră, gratitudinea pentru portretul ce-i fusese făcut și-i arată regretul că nu se mai putuseră vedea înaintea despărțirii³. Într-o scrisoare datată 7 octombrie 1852 și expediată din Paris, Spyridon Francanderou îl recomandă pe Iscovescu amicului său de la Atena, Gheorghe Trezetti, precizând că

---

pictor și optist: Barbu Iscovescu, „Timpul” nr. 558/20 Noiembrie 1938; *Idem, Pictorul Barbu Iscovescu 1816-1854*, București, 1940; *Idem, Présence de la spiritualité israélite dans le processus de la création plastique au service de la Roumanie moderne (1821-1944)*, Édition Drum Românesc, Genève, f.a.; P. Constantinescu-Iași, *Trei pictori revoluționari*, „Studii” nr. 3/1948; Ionel Jianu, *Pictorul revoluționar Barbu Iscovescu*, București, 1954; Mircea Popescu, *Catalogul științific al lucrărilor lui Barbu Iscovescu existente în prezent în colecțiile publice de la noi*, S.C.I.A. nr. 1-2/1955, p. 334-346; Dan Grigorescu, *Trei pictori de la 1848*, București, 1967; Ion Frunzetti, *Pictori revoluționari de la 1848*, București, 1988; *Idem, Izvodul iconografic al portretelor lui Avram Iancu*, în Ion Frunzetti, *Artă românească în secolul XIX*, București, 1991, p. 60-63; Amelia Pavel, *Pictori evrei din România 1848-1948*, Editura Hasefer, București, 2003, p. 14-15; Daniela Gui, *Pictorul Barbu Iscovescu – ecouri transilvane*, în Gelu Neamțu (coordonator), *Biografii pe optiste transilvane*, Editura Academiei Române, București, 2009, p. 151-159; Adrian-Silvan Ionescu, *Momentul 1848 în plastica documentaristă*, „Revista Istorică” tom X, nr. 5-6/1999, p. 509-510.

² Muzeul Național de Istorie a României, Depozitul de manuscrise-tiprituri I, „ÉCOLE DES BEAUX-ARTS DE PARIS/ SECTION DE PEINTURE ET SCULPTURE/ Admission/ M. Barbu Iscovesco né le 9 août 1820 à Bucharest, Turquie, demeurent place Vendôme No.2, présenté par M. Drolling qui répond de ses moeurs et de sa conduite, est admis aux Leçons et concours de la Section de Peinture et Sculpture, jusqu'à l'âge de trente ans; il est porté sur le Registre de l'École, sous le No. 2526 à la date de ce jour./ A Paris, ce 9 Octobre 1849”. Permisul poartă vizele aplicate în martie 1850, martie 1851 și martie 1852.

³ Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de Manuscrise, *Correspondența Christian Tell*, S 41 (1)/ CI: „Domnul meu! / Mi ai făcut o surpriză din quelle mai vii ku trimiterea portretului meu pentru quarre îi sînt recunoscător foarte. Plec Domnule cu mîhnirea că nu putui să te înmbrășsez la plecare-mi. Cu toate acestea te rog Domnule să binevoiești a-mi prezenta amicii ia cu quare m-ai onorat pînă acum și a primi salutarea mea frățească ./ Chr. Tell/ Paris 1850, 16 mai”.

„lucreaz foarte bine, nu cere scump, este un tânăr cinstit, el cîntărește singur searcă norocul cîntărește, doar aici, la Paris, sunt pictori mulți”⁴. Ghiță Magheru, fiul aprigului general paștopist, aflat în el la Paris, îi anunță sora într-o scrisoare din 3 octombrie 1852, de plecarea lui Iscovescu spre Constantinopol și despre expedierea prin intermediul său a unei lucrări destinată vînzării lor⁵.

Ajuns la Stambul în perioada premergătoare Războiului Crimeii, când Imperiul Otoman se deschisese cu totul către Occident și orice european era bine primit⁶, Iscovescu se impune repede cu talentul său nu numai în cadrul elitelor din Pera, cartierul Frank (european), dar și printre membrii influenți ai Porții, fiind cându-i drum spre lumea mare a Capitalei. Execută portretul lui Mehmet Ali Pașa, *seraskier* (ministru de război) al Imperiului și chiar al sultanului Abdul Medjid. Cîntărește, în sfîrșit, foarte bine și-i permite să ducă o viață de *dandy*, să se îmbrace elegant și să posede propriul cal, fapt ce i-a adus critici din partea celorlalți compatrioți, cărcotași și invidioși, care, fiind „musafiri” ai pașii alului nu se susțineau prin propria muncă și duceau acolo o viață mai strîmtorată din modestul stipendiu primit de la guvernul otoman. Dezvinovindu-se față de Christian Tell de acele acuzații nefondate, Iscovescu îi scria acestuia, aflat atunci la Smirna, într-o epistolă datată 16 iunie 1854: „(...) [Domnul Nicolae Golescu] mîine de război în călătorie fac cheltuieli multe; poate că vor avea dreptate, dar ce să-i faci; omul își are fiecare pîcatul său, precum amîni eu pe al meu”⁷.

Cunoscându-i relațiile sus-puse, Theodor Aman apelează la bunul său prieten pentru a-i furniza documentația privind uniformele trupelor regulate otomane (*nizamye*) în vederea executării marii sale compoziții *Bătălia de la Oltenița*⁸. Lucrarea are mare succes la Paris și, sfătuit de prieteni, Aman o oferă sultanului. Se pare că tot Iscovescu a mediat prezentarea ei slăvitului pașii al, a acum reșese dintr-o scrisoare a lui Alexandru Cristofici către Christian Tell din 28 august 1854: „(...) tabloul lui Aman se află tot în cutie și la poartă – Iscovescu de 8

⁴ Alexandru Bălănescu, Horia Nestorescu-Bălănescu, *Arhiva generalului Gheorghe Magheru – catalog*, Oficiul pentru Patrimoniul Cultural Național, Rîmnicu Vâlcea, 1980, vol. II, p. 155.

⁵ Direcția Judeeană Dolj a Arhivelor Naționale, fond *Gheorghe Magheru*, pachet LXI bis/ 38.

⁶ Sinana Kunalalp, *The Thorny Road to Modernization: The Ottoman Empire and the Crimean War*, în catalogul expoziției *Kırım Savaşı'nın 150ncı Yılı/ 150th Anniversary of the Crimean War*, Sadberk Hanım Müzesi, Istanbul, 2006, p. 60-65.

⁷ N. Isar, *Ultimii ani din viața pictorului Barbu Iscovescu. Contribuții documentare* (I), „Revista Muzeelor și Monumentelor – Muzeu” nr. 4/ 1987, p. 73.

⁸ George Potra, Barbu Brezianu, *Artiști noi în legătură cu Barbu Iscovescu, Theodor Aman și alți pictori români*, S.C.I.A. nr. 1-2/ ianuarie-iunie 1955, p. 327-334; Radu Bogdan, *Theodor Aman*, E.S.P.L.A., București, 1955, p. 119; G. Oprescu, *Locul lui Theodor Aman în cultura românească*, S.C.I.A. nr. 3-4/ iulie-decembrie 1956, p. 95; Adrian-Silvan Ionescu, *Portrete în istoria artei românești*, Ed. Dorul, Norrespundby, 2001, p. 51-52; *Idem*, *Cruce și semilună*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2001, p. 128-130; *Idem*, *Theodor Aman și Războiul Crimeii*, în volumul *In honorem Ioan Caproșu*, Studii de istorie, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 408.

luni a dat tabloul Olteni a Sultanului i pân acum nu are nici un r spuns”⁹. Apoi, însu i autorul se deplaseaz la Stambul i, cu acest prilej, î i reîntâlne te vechiul prieten. Iscovescu, om generos i îndatoritor, l-a ajutat i o vreme au fost tot timpul împreun , în pofida bolii coloanei vertebrale¹⁰ care i se agravase i chiar

l-a intuit la pat dup una dintre ie iri, dup cum relatea Cristofi într-una dintre coresponden ele sale¹¹.

Sfâr itul lui Iscovescu era destul de aproape. i tocmai atunci Aman nu a putut fi al turi de el. Mai întâi, ivindu-se ocazia de a c l tori gratis în Crimeea pentru a vedea câmpurile de lupt i a se documenta la fa a locului, asistând chiar i la primele bombardamente asupra Sevastopolului¹², pictorul nu ezit s p r seasc ora ul de pe malurile Bosforului. Apoi, revenind de pe front, a trecut doar o singur dat s - i viziteze prietenul aflat pe patul de suferin i, pentru a evita s -l mai vad în acea stare jalnic , a pretextat c pleac din Stambul i i-a luat r mas bun. Cuno tin ele comune l-au blamat pentru acest gest dictat poate de prea marea lui sensibilitate dar, se pare, i de o datorie ce o avea la Iscovescu, a a cum preciza Cristofi într-o scrisoare c tre Tell: „Din ioa quare s-a întors Aman de la Sevast[opol] de a doa- i i-a luat ioa bun i nu a mai vrut se vie se va pe bolnav , iquând quē p timesce i el ve ându-l. Dupe 5 ille câte a plecat, în timpul sta Iscov[escu] a aflat de la doctorul quē Aman este ânqu aici i atunci mi-a is: quând me voi face bine oi s - i spui quât sunt de nemul umit pe Aman. (...) Era mult nemul âumit de Aman quare s-a espus a veni f r bani i Iscov[escu] s-a împrumutat i i-a dat 2500 quând el quare avea la Paris, pe quând lucrau împreun , nu da lui Iscoves[cu]. Aman i-a r mas fôrte îndatorat, fiind qu i eu am fost martur la o fapt frumós a reposatului: într-o i fôrte de diminé ducându-m la el, l-am g sit gata se plece pe Bosfor unde avea de lucru, i me rug pe mine ca se dau lui Aman o lir , quare era în lips – dupe cum am i f cut. Eu sunt sigur qu nu numai Aman dar mul i ca ast fel de ómeni nu ar fi f cut a a dup cum a f cut Isco[vescu]. Qu indeob te omul nu uit numai quând are se ia, dar quând e vorba se fac bine nici nu î i aduce aminte”¹³.

⁹ N. Isar, *Ultimii ani din via a pictorului Barbu Iscovescu. Contribu ii documentare* (II), „Revista Muzeelor i Monumentelor – Muzee” nr. 5/ 1987, p. 75; Adrian-Silvan Ionescu, *Cruce i semilun* , *op.cit.*, p. 131; *Idem*, *Theodor Aman i R zboiul Crimeii*, p. 410.

¹⁰ Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de Manuscrise, *Coresponden Al. Cristofi*, S 13 (50)/ C: „Doctorul mi a spus qu cauza bola Iscoves[cului] este onanismul, fiind qu osul spinnerii este putred f r meduv ”.

¹¹ N. Isar, *op.cit.*, (II), p. 75: „(...) duminica trecut , eri o s pt mân , a mers i el [Iscovescu] s se diverte e (destind) pu in la ostróve [Apele Dulci], **cu Aman** (subl. ASI) i séra l’a apucat o ból gro av , ânquât a trebuit s îi pue sonde ca se pót e i afar i dupe asta i s-a paralî at amândou piciórele (...)”.

¹² N. Isar, *op.cit.*, (II), p. 75; Dr. C.I. Istrati, *Theodor Aman. Biografie*, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, Bucure ti, 1904, p. 19-21; Al. Tzigara-Samurca , *Catalogul Muzeului Aman*, Editura Minerva, Bucure ti, 1908, p. 19-22; Adrian-Silvan Ionescu, *op.cit.*, p. 134-140.

¹³ N. Isar, *op.cit.*, (II), p. 75.

La scut timp, Barbu Iscovescu a trecut în lumea umbrelor. Simindu-și sfârșitul aproape, în seara zilei de 24 octombrie 1854, pictorul îi cheamă căiva prieteni la Spitalul Prusian din Pera unde era internat, în prezența lor, îi dictează ultimele dorințe. Acei amici fideli erau generalul Gheorghe Magheru, Constantin Polichroniade, Vasile Mălinescu, Alexandru Cristofici și Arthur Baligot de Beyne. Dacă nu ar fi fost situația mai sus relatată, sigur printre aceștia s-ar fi aflat și Aman. Actul a fost redactat în franceză de Baligot de Beyne. Acest testament a fost publicat, în 1965, de T.G. Bulat în revista „Studii și Cercetări de Istoria Artei”¹⁴. Dovedind puternice sentimente naționale și patriotice, Iscovescu, deși era evreu, solicită să fie înhumat în ritul creștin ortodox. Apoi, ca ultim dorință final, îi lasă Muzeului Național recent înființat¹⁵, toate lucrurile realizate de el ori colecționate – inclusiv câteva răsădă la București, în custodia lui Carol Szathmari, drept chirie pentru un împrumut: „Dorind să dau scumpei mele patrii, la despărțire, o dovadă constantă a mele dragoste pentru ea, las moștenire Muzeului Național din București toate tablourile, pânzele, gravurile, litografiile, desenele, albumele care mi-au aparținut, atât operele pe care le-am făcut eu însumi cât și pe acelea care au fost colecționate prin strădaniile mele. Pe lângă obiectele de artă pe care le posed la Constantinopol, executorii mei testamentari vor preda sau vor face să fie predate la Muzeul Național tablourile și obiectele de artă de toate felurile pe care le-am lăsat la București. Aceste obiecte se gătesc la dl. Szathmari (sic), pictor, care îi dătoare zece duca și ce-i vor fi plătiți cu dobânda pe cinci ani de direcția Muzeului Național”¹⁶.

Celelalte stipulații ale testamentului erau legate de diverși prieteni sau cunoscuți cărora le lăsa câte o amintire de valoare. Din acest document reiese că Iscovescu, oricât de risipitor ar fi fost, cătigase suficient de bine pentru a aduna o sumă însemnată de bani ce-i permiteau, în clipa din urmă, să facă danii substanțiale Spitalului Prusian unde fusese îngrijit – 1000 de piaștri –, capelei românești din Paris 100 de franci și încă 40 pentru a se face rugăciuni pentru sufletul său, iar ceea ce avea să rămână după acordarea acestor donații și achitarea cheltuielilor de înmormântare, urma să fie folosit pentru ridicarea la capăt a unui monument funerar. Sumele de bani și obiectele răsădă de pe urma lui se pare că erau, la acel moment, destul de importante pentru a tenta și pe alții să profite de pe urma lor, creându-le chiar greutate și punându-i în poziții penibile pe executorii testamentari, așa cum relatează chiar unul dintre ei, Alexandru Cristofici: „La mărtea Iscov[escului] ni s-a întâmplat o istorie cu D. Miltiad [Aristarhi, reprezentantul Țării Românești la Sublima Poartă] care voia să profite. Mergând la Spital eu, Mag[heru] și Polich[roniade] ca să luăm lucrurile am găsit pe doi logofeți trimiși de Milt[iad] dintre care unul venise altădată, umblase în lucrurile mortului și luase un cont de

---

¹⁴ T. G. Bulat, *Testamentul lui Barbu Iscovescu*, S.C.I.A. tom 12, nr. 1/ 1965, p. 199-202.

¹⁵ Adrian-Silvan Ionescu, *De la Galeria de tablouri la Pinacoteca Națională*, „Revista Istorică” tom XIII, nr. 1-2/ ianuarie-aprilie 2002, p. 151-152.

¹⁶ T.G. Bulat, *op.cit.*, p. 202.

bani, pe quare dându-l lui Milt[iad] a is trimi ându-i acum pe amândoi ca s fac catagrafie. Tóte aqeste f r nici o form , nici por[unc] în scris. Dupe que i noi i ei am luat în scris tóte lucrurile, ei a pus pecete i noi am luat cheile. Dar voind ei s aib i cheile, aflându-ne pleca i i în dreptul poli iei de la Galata Sarai, unul din ei ne ia cu gava i (g rzi) i ne duce la beiful iquând ca se ne ie aci, dup quâte va minute vine i ne d drumul. În séra aquea d. Milt[iad] a pus pe Isailovu ca se róge pe d. Mag[heru] s trec cu vederea o asemenea gre al din partea slugilor f r scirea lui iquând qu i-a destituit i îi va face orque satisfac ie. D. Mag[heru] a is qu nu e nici de cum superat pe D. Milt[iad] ci pe cancelaria Rumânesc . Eri am fost la Re id [Pa a] cu D. Mag[heru] i Meline[scu] i i-a dat o ch rtie în pricina asta. Acum s vedem que o s fie i que o s fac (...)”¹⁷.

Executorii testamentari î i vor face datoria fa de prietenul lor defunct. În 1855 a fost întocmit o list destul de sumar a lucr rilor r mase de la Iscovescu în care nu s-a precizat nici un titlu ci doar num rul exemplarelor i tehnica de execu ie. Astfel, la Stambul r m seser „89 de tablouri, portrete etc. în oleiu, 113 gravuri, litografii etc., 227 desenuri, schi e etc.”¹⁸, ceea ce însemna un num r de 429 de lucr ri în diferite tehnici, f r specificarea expres , care erau datorate artistului i care altor autori pe care-i colec ionase. O alt list , ceva mai explicit , cuprinde un num r de 29 de c r i diverse, în limbile francez , german i italian : dic ionare, manuale de geografie, istorie, aritmetic , gramatic , de ordine arhitectonice - i chiar unul de echita ie (!) – , precum i volume de beletristic i Vechiul Testament¹⁹.

Aveau s treac , îns , trei ani pân ce l zile care cuprindeau mo tenirea lui Iscovescu s ajung la Bucure ti: pe 16 iulie 1857, fra ii Polichroniade se adreseaz Eforiei coalelor pentru a anun a c obiectele trimise de la Stambul se afl depozitate la ei i c trebuiau s le fie pl tite cheltuielile de transport în valoare de 187,50 lei. Au mai trecut dou luni pân ce, în edin a din 17 septembrie, eforii desemneaz pe Costache Aristia i pe Carol Wahlstein, bibliotecarul i, respectiv, conservatorul muzeului, s ridice lucr rile i c r ile.²⁰ Tot ei sunt îns rcina i s preia i operele l sate z log lui Szathmari. Se achit de aceast sarcin pe 12 aprilie 1858, când acestuia i se pl tise datoria de 10 galbeni a lui Iscovescu i dobânda aferent i sunt preluate lucr rile, conform unei liste care nici de data aceasta nu era explicit men ionând „dou tablouri mari cu oloi, înc neispr vite de tot”, trei alte pânze întinse pe asiuri (ceea ce fac s se presupun c primele nu

¹⁷ Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de Manuscrise, *Correspondeen Al. Cristofi*, S 13 (52)/ C, fila 12.

¹⁸ T.G. Bulat, *op.cit.*, p. 203-204.

¹⁹ *Ibidem*, p. 205-206.

²⁰ *Ibidem*.

erau pe asiu ci rulate), cincizeci i dou de studii (f r precizarea tehnicii de execu ie) i treizeci i opt de studii în creion²¹.

Vor mai trece înc ase ani pân ce lucr rile h r zite de Iscovescu patrimoniului muzeal s fie cercetate de o comisie de speciali ti i s se ia o hot rre în privin a lor, selectându-se cele considerate a merita s fie încadrate i expuse. La începutul anului 1864, Carol Ferrerati, directorul Muzeului Na ional, reclama c , în urm cu doi ani, din lad a fost luat o pânz de c tre Ioan Maiorescu, pre edintele din acea vreme a Eforiei coalelor²². Profesorul Maiorescu recunoa te c a deschis lada îns se dezvinov e te precizând c nu i-a însu it un tablou ci doar... o carte cu xilografuri nu prea valoroase, din secolul al XVI-lea sau al XVII-lea, pe care a i restituit-o, dup câțva timp, în prezen a fratelui omului de serviciu²³.

Acest fapt a gr bit constituirea unei comisii care s se pronun e în privin a valorii mo tenirii: pe adresa lui Ferrerati, ministrul de atunci, Alexandru Zanne, dispune „a se str muta acést cuti în sala Galeriei de Pictur unde pentru zioa de joi 6/18 februarie se vor invita a veni în comisie DD Mavros, I. Ghika, Aman, Alexandrescu i T t r scu, care vor fi ruga i a refera Ministerului despre numarul

²¹ *Ibidem*, p. 206.

²² Arhivele Na ionale Istorice Centrale, fond *Ministerul Cultelor i Instruc iunii Publice* (în continuare A.N.I.C., *M.C.I.P.*), dosar 126/ 1864, f. 24: „Domnule Ministru,/ De când am onóre de a servi pe acest onorabil Guvern , éde în sala casei unde a fost Museul Na ional, una lad cu mai multe pân e dipinse; cu tóte c înc una dat deja am f cut cunoscut la fosta Onorabil Eforie coalelor , acuma doi ani despre lucru acesta când era director Dom[nu]l Maiorescu, care a bine voit a veni la facia locului i tot de o dat s’a desf cut aceea lad , s’a observat pân ele i s’au iar pus la locu lor , dar D. Maiorescu a luat chiar cu dânsu una d’ntre ele. A a dar cu ocasiunea ecsposi iunei tablourilor am socotit de datoria mea de a face cunoscut la D. Vostr lucru acesta, i tot de o dat Ve rog Domnule Ministru a ordona luarea de vr’una disposi iune în acest privin ./ Director C. Ferrerati”.

²³ A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 1334/ 1864, f. 2: „Domnule Ministru!/ Memoria Domnului Ferrerati nu’i e fidel daca D-lui pretinde c acum duoi anni eu a i fi luat din remassele reposatului Iscovescu vre-u pâns desemnat , ori vre-un tabell de pictur . În prim vara annului 1861, visitând i eu lada cu lucrurile numitului, am dat peste u **carte** (nu pâns) in Folio, legat în pelle, de u grossime mai mic de cât degetul cell mic , care coprindea elogiul faptelor unui Sântu Catolic mai modern , de nu me în iall memoria, *S. Franciscu Selesianul* , în versuri latine. Poema era împ r it în mai multe cânturi i la începutul fie-c rui cânt , era gravuri xilografite, reprezentând diverse scene. Acést carte o ve iusem la Iscovescu în Craiova înc înainte de 1848. Reve endu-u acum dup atâ i anni mi-am addus aminte de acelle gravuri, cari ca produse de Xilographia de la finitul Secl. XVI or începutul Secl. XVII îmi f cusser órecare impresiune. Prin urmare am luat acea carte pentru câte-va ille cu mine în cancelaria Eforiei; îns la începutul vacan iei (1861) am dus însu-mi acea carte înapoi la Museu, i am a ie iat’o ear i în lad la locul seu, faci fiind de-mi adduc bine aminte, unul din fra ii D-lui Petrache Georgiu, îngrijitoriul . Acesta e adeverul . De se mai afl cartea acolo or ba nu sciu; de vre-u speciale valóre artistic nu sunt gravurile dintr’însa, i alt merit nu are acea carte. Primi i... I. Maiorescu, profes[or]”.

i valórea lor artistic cum [i] despre modul restaur rii, al încadr rii etc”²⁴. Pentru estimarea valorii lucr rilor fuseser desemna i oameni cu experien în domeniu: Nicolae Mavros, colec ionar de antichit i i unul dintre importan ii donatori ai muzeului, Ion Ghica, om cu vaste lecturi i posesor al unui bogat „muzeu imaginar” constituit în timpul îndelungatelor sale c l torii prin lume, i cei mai importan i pictori ai momentului, Theodor Aman, Gheorghe Tattarescu i Petre Alexandrescu. Dar comisia nu se poate reuni la data stabilit de ministru pentru c membrii nu s-au prezentat la muzeu, a a cum anun a directorul Ferrerati prin adresa nr. 148/8 februarie²⁵. Comisia este reconvocat pentru joi 20 februarie²⁶ i, de data aceasta, se adun cel pu in trei dintre membri, Ghica, Alexandrescu i Tattarescu, dup cum raporta Ferrerati forului tutelar, precizând c a fost inventariat con inutul l zii unde s-au g sit 94 de pânze, un album cu gravuri i dou mape „cu m run i uri [i] schi e” diverse ce au fost legate i pecetluite chiar cu sigiliul lui Ghica²⁷. Procesul verbal întocmit cu acel prilej a fost semnat, în chip ciudat, doar de primii doi membri prezen i în comisie. Din document reiese c acea comisie a fost ori prea superficial ori prea exigent optând doar pentru trei picturi considerate demne de înr mat, alte 31 de lucr ri – probabil desene – fiind recomandate pentru legare într-un album iar cele dou mape, socotite a con ine lucr ri minore, f r valoare artistic (!), au fost închise fiind destinate p str rii departe de ochii publicului; în schimb, un album cu gravuri dup operele sculptorului neoclasic danez Bertel Thorwaldsen, era pus în muzeu, la dispozi ia celor interesa i i ca material de studiu pentru înv cei întru arte²⁸. (**Anexa 1**)

Pentru moment nu existau, îns , fonduri a a c , la ordinul verbal al ministrului, înr marea a fost amânat pentru o perioad când sumele necesare aveau s fie prev zute în buget.

Comisia p rea mai interesat de alte aspecte decât de mo tenirea lui Iscovescu: ca i când ar fi c lcat întâia oar în Galeria de Tablouri, membrii comisiei adaug un paragraf substan ial la referatul lor prin care atrag aten ia c portretele istorice prezente pe simez sunt slabe calitativ i ar trebui invita i „pictori Români de merit” s execute altele, cu mai mare valoare artistic . S fi fost la mijloc interesul personal al lui Petre Alexandrescu, unul dintre portreti tii aprecia i ai epocii, de a primi el aceast comand lucrativ ?

Poate c aceste concluzii ale comisiei nu au satisf cut ministerul pentru c , peste câteva luni, în aprilie acela i ani, este convocat o nou comisie - din care f cea parte din nou Tattarescu dar avându-l coleg pe Henri Trenk – care s examineze lucr rile i s stabileasc pe „acellea ce au un interes artistic i merit

²⁴ A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 126/ 1864, f. 24.

²⁵ *Ibidem*, f. 44.

²⁶ *Ibidem*, f. 45.

²⁷ *Ibidem*, f. 49.

²⁸ A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 1334/ 1864, f. 1.

a fi terminate (sic) i espuse în Galeria de tablouri spre a se putea lua apoi dispozi iuni pentru a lor restaurare”²⁹.

Mult mai riguros decât colegii din anterioara comisie, Tattarescu întocme te pe 30 aprilie 1864, de unul singur, f r Trenk (care nu se tie de ce nu a participat) un inventar destul de am nunt – din p cate f r a preciza subiectele lucr rilor selectate – în care include i materialele nefolosite pentru pictur i desen aflate în lad i pentru care sugereaz noi întrebuin ri. El sesizeaz i valoarea schi elor, studiilor i compozi iilor neterminate i g se te mult mai multe lucr ri ce meritau a fi înr mate i expuse, chiar dac mapa cu m run i uri r mâne sigilat integral³⁰. (**Anexa 2**)

Dup ce, pe 5 octombrie 1864, Theodor Aman fusese numit, prin decret domnesc, directorul proasp t-înfiin ate i coli de Belle-Arte i, implicit, al Pinacotecii³¹, Carol Ferrerati, directorul Muzeului Na ional, îi pred acestuia, pe 20 noiembrie acela i an, inventarul a ceea ce pân atunci se numise Galeria de Tablouri. Acesta era destul de modest, format din 112 lucr ri la care se ad ugau lada lui Iscovescu i un tablou de Nicolae Grigorescu, intitulat *R zbunarea Divin*³². Aman d trei chitan e pentru fiecare dintre aceste grupuri de obiecte: dup scrisul s u se vede c formalismul îl plictisea, a a c ultimele dou chitan e pentru lada lui Iscovescu i pânza lui Grigorescu sunt a ternute în grab , f r chef, aproape mâzg lite i cu abrevieri³³. Astfel, soarta l-a f cut pe Aman, care cu 10 ani în urm î i abandonase într-un fel prietenul aflat în ultimele ceasuri de via , s devin responsabil de valorificarea mo tenirii acestuia.

Avatarurile mo tenirii lui Iscovescu nu se încheia aici. Peste câteva luni, Comitetul Academic de Belle-Arte – organism constituit odat cu fondarea institu iei de înv mânt artistic superior³⁴ – reunit pe 21 februarie 1865, ia o decizie definitiv în privin a operelor r mase de la pictorul revolu ionar. Cu această ocazie este f cut o list cu titlurile lucr rilor g site în lad i care urmau a fi înr mate sau repartizate în alte locuri decât la Pinacotec . Din această list reiese c majoritatea picturilor destinate a fi expuse erau copii dup mae tri celebri i tocmai originalele cu mare valoare documentar – precum portretele tribunilor i prefec ilor lui Avram Iancu, executate în condi ii atât de precare, în plin conflict armat, în 1848 – erau menite a fi inute, în continuare, la p strare, f r perspectiva de a fi expuse³⁵. (**Anexa 3**)

---

²⁹ A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 126/ 1864, f. 128.

³⁰ *Ibidem*, f. 188.

³¹ Adrian-Silvan Ionescu, *Înv mântul artistic românesc 1830-1892*, Editura Meridiane, Bucure ti, 1999, p. 97, 332-333.

³² A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 127/1864, f. 127.

³³ *Ibidem*, f. 128, 129, 130.

³⁴ Adrian-Silvan Ionescu, *Înv mântul artistic...*, p. 109, 340.

³⁵ A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 732/1865, f. 186.

Pe 31 martie 1865, Theodor Aman înaintea ministrului un deviz pentru înr marea acelor lucruri, cu precizarea tipului de ram și a dimensiunilor³⁶. (**Anexa 4**) Pentru a fi mai explicit pentru contracciul Ioan Bu nea, Aman revine cu detalii: pânza s fie întins și b tut în inte pe asiul de lemn apoi încadrarea s se fac , pentru lucr rile mari, în rame aurite, cu l imea de cel pu in 12 cm iar pentru cele mici în ram lat de 10 cm, în vreme ce 11 desene în sanguin aveau s primeasc un paspartu de hârtie gri, s li se pun geam i, în loc de ram , pe margine s fie lipit hârtie galben³⁷. Pe 10 noiembrie, me terul anun c i-a terminat treaba i solicit plata celor 670 lei cuveni i³⁸. Dar, peste dou zile, Aman face o plângere la Minister împotriva lui Ioan Bu nea care nu respectase prevederile contractului i f cuse treab de mântuial ; în mod special directorului Pinacotecii îi atr seser aten ia schi elor în ulei ce ar fi trebuit s aib 10 cm l ime i aveau doar 2,5 cm³⁹. Pentru a constata situa ia este desemnat Gaetan Burelly, arhitectul Ministerului Cultelor i Instruc iunii Publice.⁴⁰ Referatul acestuia confirm motivul nemul umirii lui Aman: „(...) înquadrarea tablourilor men ionate în contractu încheiat le-am g sit departe de a fi îndeplinite condi iunile cerute atât în privi in a acurate ii lucrului cât i în dimensiia pervazurilor pentru c celle ce aru fi trebuit s aib o l ime de 12 centimetre abia au 9 i ½, iar cele 13 schi e din Articolul VIII ce urma se fie în l ime de 10 centimetre abea au trei (0,035 m). Prin urmare nu pot certifica c D. Antreprenor a îndeplinit angajamentul s u”⁴¹. În urma acestui referat i se pune în vedere me terului r mar s reia lucrul i s respecte contractul în caz contrar trebuind s suporte el cheltuielile pentru o nou licita ie⁴². Bu nea protesteaz i aduce drept argument modelele de rame ce i-au fost ar tate la Minister în momentul semn rii contractului, fapt pentru care nu se consider vinovat i solicit s se fac o nou constatare a execu iei lucr rii sale de c tre alt persoan decât arhitectul Burelly care nu fusese bine informat⁴³. Dar oficialit ile sunt implacabile i, prin adresa nr. 39981 din 15 decembrie 1865, Bu nea este somat s execute lucrarea conform prevederilor contractului, i înc repede, pân la finele lunii⁴⁴. În sfâr it, pe 16 martie 1866, Aman anun c antreprenorul Ioan Bu nea a predat lucr rile înr mate a a cum se cuvenea⁴⁵ i, deci, i se putea achita suma datorat⁴⁶.

³⁶ *Ibidem*, f. 278.

³⁷ *Ibidem*, f. 426.

³⁸ *Ibidem*, f. 614.

³⁹ *Ibidem*, f. 613.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 615.

⁴¹ *Ibidem*, f. 636.

⁴² *Ibidem*, f. 637.

⁴³ *Ibidem*, f. 642.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 643.

⁴⁵ A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 446/ 1866, f. 45.

⁴⁶ A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 624/ 1866, f. 10.

Astfel, după 12 ani de la trecerea în eternitate a lui Barbu Iscovescu, pictorul revoluționar ce arsese cu flacăra vie și se stinsese pretimpuriu, moțtenirea sa și-a ocupat locul meritat pe simzele Pinacotecii. Atâta timp a trebuit pentru ca, una dintre personalitățile marcante ale plasticii naționale – care, chiar dacă nu apucase să atingă maturitatea creatoare, lăsa totuși opere de certă valoare documentar-istorică –, să și afle locul în panteonul artei românești! În chip nedrept, această soartă vitregă a avut-o un artist patriot, deosebit de generos și dezinteresat material atunci când era vorba de ara sa pentru care se jertfise și cerea în dorea tot binele. Este simptomatică o adresă, din păcate nedată, ce o trimisese probabil comitetului revoluționar din exil atunci când primise invitația să și ridice modestul ajutor material ce-i fusese hărăzit în condițiile vitrege ale existenței, departe de ar, la care, cu lăudabilă modestie, arată că nu consideră merita acea sumă, dar, spre a fi demn de ea și de efortul fraților, promitea că va executa în contul ei o lucrare cu tematică istorică⁴⁷. Un om atât de devotat cauzei naționale, atât de dornic să contribuie la progresul și mărirea riei frăe să solicite nimic în schimbul eforturilor sale, merita, cu prisosință, să fie comemorat prin propriile-i lucrări aezate la loc de cinste în Pinacotecă. Dar aveau să mai treacă încă 45 de ani până când, într-o mapă pe care scria „Lucrări netrebuitoare” ce avea drept sumar inventar o pagină pe care era notat „176 bucăți neimportante, 9 pe pânză din 11 presupuse a fi” – acea mapă pecetluită de Ion Ghica și care nu mai fusese deschisă aproape jumătate de veac – aveau să fie descoperite opere de mare importanță pentru istoria și pentru arta națională: 9 portrete în ulei ale revoluționarilor transilvăneni de la 1848, 17 portrete în creion, câteva copii după portrete de

---

⁴⁷ Direcția Judeeană Dolj a Arhivelor Naționale, fond *Gheorghe Magheru*, pachet LXXXIV/1: „Chiamat prin adresa domnii văstre de la alle trecutului februaru quaș priimescu ajutorul hotărât pe semn-mi din subscripția deschisă pentru întâmpinarea quellor d'ânteii trebuințele alle emigranților frămi lăce de traiu, quea d'ânteii a mea datorie este să vă exprim recunoscina de quare am fost în sunt pătruns. Nici un titlu n'aveam Domnilor, nu numai a pretinde aquel ajutor, dar nici a spera quă m'ă fi putut împărtăși de o facere de bine în felul aquesta, pentru quă nici vr'un sacrificiu am făcut pentru patria mea quaș merit pe pământ strein asistența compatrioților mei, nici credeam quă în neputința în quare cunosc quă se află emigrația noastră, iar fi fost posibil să înlesnească pe quei neavui dintre noi. Aputăice multe, Domnilor, spre lauda subscriptorilor, dar nu voiusăle atting modestia, nici scopul meu este aquesta. Mă permit a vă adresa epistola aquesta numai quaș ve rog să binevoiți a-mi servi de organ lângă quei quă mi'au însemnat pe lista dată, spre a le arăta recunoscina mea. Apoi, fiind quă ajutorul quă mi se face este numai o bunăvoință frăqua euș fi meritat, precum am is, prin antecedentele melle, m'au crede foarte umilit dacă u lăsaș trec înlesnirea quă mi procură frăș-mi dau o îndatorire. Mi-ar fi greu, Domnilor, să priimesc quă alții să fac mult pentru mine și euș nu facu nici puțin pentru dămi. A u fi dorit, și mi pare reu quă nu pot face prequă voi, dar îmi place a crede quă frații quă mi întind mână vor fi indulgenți și vor primi puținul nu drept mult, ci drept dovadă mai sigură de a mea recunoscina. Ve rog dar să arătați încă Domnilor subscriptori quă m'îndatore cu plăcere a lucra, prequă mă iertă cunoscina mea în pictură, un tabel quă va reprezenta o faptă oare-quare interesantă din istoria eriei noastre, fie, Domnilor, prinosul meu priimit și atunci recunoscina mea va fi desevărită. / Salutare și frăie”.

domnitori executate, la sfatul lui Nicolae Bălcescu, la Bibliotheque Nationale din Paris, și 17 peisaje despre care scria, cu entuziasm, Octavian Luguianu, la 1910⁴⁸.

Abia atunci, prin scoaterea la lumină a emblematicelor portrete de tribuni și prefecți moși din Apusenii anilor 1848-1849, și-a câștigat Barbu Ișcovescu locul meritat în panteonul național.

ANEXE

I. „Procesu Verbalu

Subsemnații întrunindu-ne astăzi la 20 februarie în Galeria de tablouri din Academia Națională am procedat conform chemării Onor. Ministerului la alegerea următorilor de artă aleșii lui Ișcovescu, din care s-au ales pentru a figura într-un album trezeci și una de bucurii, și trei pentru a fi încadrate și pe care le am și însemnat din dos: fiind și un album de gravuri după Thorbaltzen (sic) care s-a rămas în galeria tablourilor pentru studiul tinereții și alte două cărțile [măști] cu mulți și-uri schișe care s-au pecetluit neavând un interes artistic.

Cu această ocazie, subsemnații am observat că multe din portretele istorice care figurează în galeria tablourilor n-au un merit artistic destoinic și le-am însemnat că s-a rugăm pe Onor. Ministerul să înscrie pe pictorii Români de merit de a înzestra Galeria noastră cu portretele acestor bărbați.

Priim i...

Ion Ghica
Februarie 25, 1864”⁴⁹

P. Alessandrescu

---

⁴⁸ O. Luguianu, *Pictorul Barbu Ișcovescu*, „Căminul nostru” nr. 1/ 12 noiembrie 1910, p. 7: „9 picturi, din care 8 pe pânză: Ioan Butceanu, Avram Iancu, Simeon Balint, Nicolae Solomon, Pavel Stamatovici Protresviter Novosa chi, Nișmagheru, Necunoscut în uniformă, Necunoscut, poate chiar autorul, Nicolae Goleșcu (pe carton); 17 portrete în creion: Adam Balint, Petre Dorba, Demetru Bolintineanu, Zinca Goleșcu, Gerasim Olărescu Chierna din Lugoj, P. Mateescu, Der Freund Const. D. Kypra în Semlin, 1849; 10 portrete de revoluționari sărbi; Copii după portrete de domnitori: Constantin Șerban, Constantin Mavrocordat, Gheorghe Ștefan, Matei Basarab; Schișe din colecție: Craiova 1847, Craiova, hanul nemesc, Bal 1847, Slatina, Poarta veche, Predeal, Turnu-Roșu, Sibiu, Schässburg, Deva, Sf. Gheorghe, Kemárlý 1853, Persenburg, Kirche zu Mathausen an der Donau, Hallstadt, St. Annen Capelle in Gmunden, Caserne de David Pacha, 27 Mai 1854”.

⁴⁹ A.N.I.C., fond M.C.I.P., dosar 1334/ 1864, f. 1.

II. „Domnule Ministru,

După invitarea ce amu priimitu cu No. 11939 pentru a examina Tablourile
rămașe de la reposedatul pictor Iscovescu ce sînt depuse la Muzeul Național, amu
urmat, pentru care amu onoare a vă espune cele următoare precum s'ă găsit.

6 Tablouri mai mici, copii în originale, care aru merita a fi cadrate,
restaurate și verniseate spre a fi espuse în galerie

29 schițe de studii mai mici de diverse portrete, compozițiuni și peisaje, ar
merita asemenea a fi cadrate, fie și mai simplu, numai să se vadă

36 bucăți de diverse încercări de schițe fără nici o valoare și care nu se pot
întrebuința

17 bucăți pînă de pictură mai mari

14 idem mai mici care se vedu a fi fost destinate pentru portrete sau alte
studii, și academice, fără nici o valoare artistică, dar cu toate acestea s'ar putea
întrebuința de elevi la ocaziune

1 rîlou de hîrtie colorat pentru dessemnu cu creionul care s'ar putea
asemenea întrebuiința

1 Cartel [mapă] cu diverse dessemnuri, stampe mari și mici de o prea
mică valoare care s'ă și pecetluit în acea cartel

1 album cu câteva stampe (gravuri) după Torvalsen (sic) sculptorul

1 album simplu de Dessemnu

Pe lîngă acestea se mai află și câteva bucăți de lemn care se vădu a fi fost
întrebuințate la ăsele Tablouri și care s'ar mai putea întrebuiința dintrînsele la
încadrarea sus ăselor tablouri pentru care rămîne la decisiunea Domniei Voastre.

Priimi i...

G. M. Tattarescu

1864 April 30”⁵⁰

---

⁵⁰ A.N.I.C., fond *M.C.I.P.*, dosar 126/ 1864, f. 188.

III. „Comitetul [Academic de Belle-Arte] addunându-se astăzi la 21 Februar 1865 au chisuit ca diverse tablouri care s-au găsit în ladălele repozatului Iscovescu să fie dispuse în felul următor, adică :

1. Depositiunea după Titian
  2. Cuche cassée de Greuze
  3. Cristu cu crucea
  4. Cioma
  5. Madona Sf. Ambrosia
  6. o copie după Rubens pentru Gabriel
  7. trei-sprezece schiuri pentru încadrat în or
  8. *nou portrete de Transilvanieni-Români, să se pună în carton spre pstrare* (subl. ASI)
  9. un -sprezece- desemnuri să se încadreze pentru sala schiurilor și desemnurilor
  10. douăzeci și cinci desemnuri să se pună în colă de pictură
  11. patru bucăți de ulei asemenea
  12. un album basso-Relievi – să se trimită la Bibliotecă
  13. un carton cu diferite croquisuri de nici o valoare, să se trimită la Bibliotecă spre pstrare.
- Acest proces verbal se va comunica D-lui Ministru.

București 21 februarie 1865

G. Costa Foru   Th. Aman   G.M. Tattarescu   Al. Florescu   Laurian”⁵¹

IV. „Domnule Ministre,

După chisuirea luată de Comitetul Accademic de Belle Arte înedină de la 21 februarie an corrent ce cu onoare Vi s’au prezentat prin raportul cu No. 14 de numitul Comitetu pentru destinația obiectelor luate de un artist Român Iscovescu.

Am onoare a vălletura devisului următor de spesele ce necesită să se face pentru realizarea decisiunii luate de Comitetul și depunerea lor în pinacotecă.

De încuvină și Domnia Văstră bine voi și Domnule Ministru a ordona să se libereze unu acoutu din capitolul prevăzut în budgetu pentru spese de încadrare și restaurare.

---

⁵¹ A.N.I.C., fond M.C.I.P., dosar 732/ 1865, f.186.

Priimi i...

Directoru côlei de Belle-Arte
Th. Aman

Devisu

În privin a Restaur rii i încadr rii tablourilor l sate de Artistulu Iscovescu
spre a se pune în Pinacotec

		Lei	par[ale]
1. Deposițiunea dupe Tițianu a se pune pe șasi		15	
a se restaura și cadrulu poleitu		192	
2. Cruche Cassei de Greuze	idem șasi	20	
1 cadru poleitu		224	
3. Christulu cu crecea	idem șasi	17	
1 cadru poleitu		224	
4. Ciuma	idem șasi	12	10
5. Madona Sf. Ambrisia	idem șasi	10	20
1 cadru poleitu			
6. uă copie dupe Rubensu	idem șasi	12	15
1 cadru poleitu		144	
7. 13 schițe lucrate cu ulei, copii după differiți autori spre a se pune assemenea pe șasi și a se încadra ușioru câte Lei optu-đeci		1040	
8. 11 desemnuri lucrate cu crejon roșiu spre a se încadra ușioru de Legătoriu cu sticlă și chârtie împregiuru câte Lei 20		220	

Lei 2404 5

Se adevereađă de subscrisul Devisul de față.

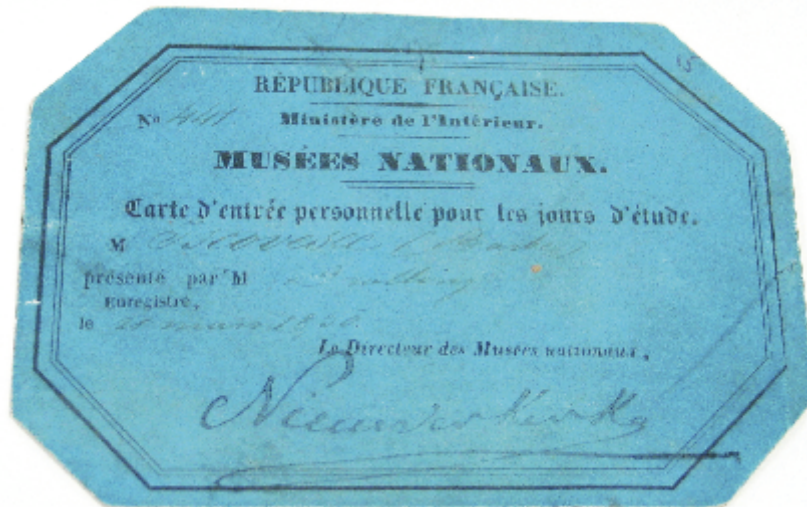
Director

Th. Aman⁵².

⁵² A.N.I.C., fond M.C.I.P., dosar 732/ 1865, f. 277-278.

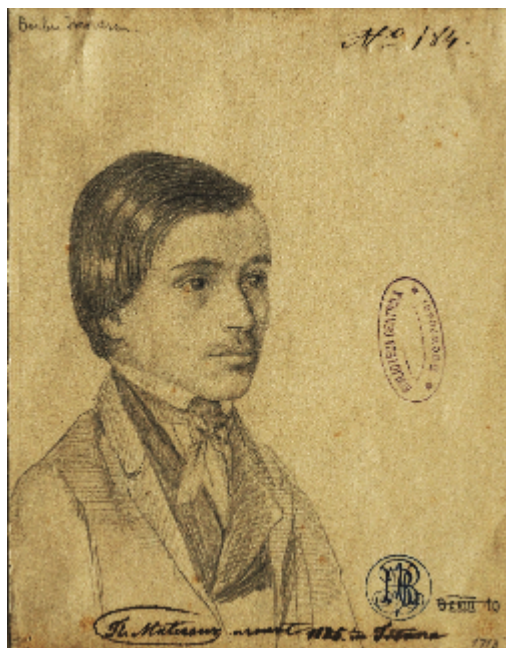

*Legitima ie de admitere la École des beaux-arts de Paris/ sección de
peinture et sculpture
Admission ticket at Fine Arts School in Paris/ department of painting
and sculpture
(M.N.I.R.)*

Barbu Iscovescu,
Petre Mateescu
 (Biblioteca Academiei
 Române – Cabinetul de
 Stampe)
 (Romanian Academy
 Library, Prints and Drawings
 Collections)

Barbu Iscovescu, *Simion
 Balint, preotul de la Roia
 Abrudului*
 Barbu Iscovescu, *Simion
 Balint, the chaplain at
 Roia Abrudului*
 (M.N.I.R.)

Barbu Iscovescu,
Avram Iancu
(M.N.I.R.)

Barbu Iscovescu,
Autoportret, (Biblioteca
Academiei Române –
Cabinetul de Stampe)
Barbu Iscovescu,
Self-portrait
(Romanian Academy
Library, Prints and Drawings
Collections)

Barbu Iscovescu, *Ap r torii na ionalit ii române din Transilvania. 1948-‘49*
 Barbu Iscovescu, *Defenders of Romanian nationality in Transylvania. 1948-‘49*
 (M.N.I.R.)